

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

IX. De Poenitentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

III. Lutheri dictum secundū enertit primum. Tertium verum est: nam *sine fide impossibile est placere Deo*. At fidē ispe- cialē putat de remissis peccatis cuius- que: Hæc damnatur à Concil. Trid. Sess. 22. Can. ult. 2. Kemnitium in tertio errare liquet suprà: de quarto, plures illi reiici- unt: Necessarias esse negant vi præcepti Ecclesiæ: Vim eis nullā tribuunt. Mēda- tia Kemnitii vide in meo *Antipap.* p. 3. q. 7. De singularum ceremoniarum Anti- quitate, &c. Bill. l. 2. c. 14. 15. 16. 7. &c.

IX. D E P O E N I - T E N T I A .

Q V A E S T I O L X X X I .

*An Pœnitentia Sacramentum sit
proprie dictum?*

LUTHERVS lib. de Capt. Babyl. timidè negat, & variat. 1. Neganda mihi sunt VII. Sacramenta, & tantum tria pro tempore ponenda: Bapt. Pœn. Panis. Ib. d. in fine. Proprie Sacramenta vocari visum est, quæ annexis signis promissa sunt. Quo fit, ut, si rigide loqui- veimus, tantum duo sint, Bapt. & Panis. Nam Pœniten- tia signo visibili & diuinitus instituto caret: nec aliud esse dixi, nisi viam ac reditum ad Baptismum. 2. Alu- bi esse dæc Sacramentum, anno 1545.

MELANCHTHON in Locis anno 1522. negat. Pœn. non est signum: est enim vetustatis nostra morifi- catio, & renouatio Spiritus; Sacramentum eius vel sig- num non aliud est, nisi Baptismus. Idem tamen libris dein editis cum Luthero asseruit esse Sacramentum.

ILLYRICVS in apol. Conf. Antwerp c. 18. Kemni. p. 2. Exam. pag. 903. scribere audent. Confess. Augusta- nam non agnoscere Pœn. Sacramentum. Nimirum quia Lutherus & Melan. h. priorem suum errorem re- uocauerunt: ac Pœnitentiam negatam asseruerunt.

II. ZWINGLIUS lib. de vera & falsa reli- g. cap. de Sac. respuit Pœnit. dicere Sacra- mentum. CALVINVS Inst. l. 4. c. 19. §. 15. plura aggerit argumenta. Item in *Antid. Tri- dent.* Sess. 6. c. 15. Beza in Confess. c. 7. a. 11.

III. LUTHERANI multi Calvinizant in

hoc, licet iurant in Confessionem Augu- stanā: Vt Nicolaus Selneckerus in p. 2. *Pæda- gogia*. Wigandus, Illyricus, Kemn. in 1. *disput. de Pœnitentia*. &c. Vide in *Genealog* p. 3. q. 19.

SVADENTISTIS CALVINISTÆ 1. Cal- uinus Inst. l. 4. c. 19. §. 15. &c. Romanenses Scho- lastici anxie in reperiendo hic Sacramento de- sudant. Nodum in scirpo. Quod tamen optimum habent, rem incertam, opinionumq. varietate confusam relinquunt. 2. Dicunt esse Sacra- mentum; sed non est ceremonia externa à Do- mino instituta ad fidei nostra confirmationem, &c. Qui tale in ipso Augustino, vident, quod pœnitentia Sacramentum vocant? 3. Nego iure haberi Sacramentum primum, quod nulla Dei promissio singularis ad hanc rem extet. 4. Deinde quod, quæcumq. hic ceremonia profe- ratur, merum sit hominum inuentum, menda- cium, & impostura.

5. Kemnitius par. 2. Exam. pag. 903. Ex diuina Institutione non habet tale externum ele- mentum, quale in Baptismo & Eucharistia, quod ad integram definitionem, & genuinam proprietatem Sacramenti pertinet. 6. Sa- cramentum Pœnitentiæ non habet funda- mentum in Vet. Testamento, in quo fuit contritio & confessio; neq. tamen idcirco Sacramentum: licet etiam absoluerit Nathan Dauidem. Licet Petrus Act. 10. Paulus, Act. 26. dicant se pœnitentia & remissione pecca- torum non aliter docuisse, quàm propheta. Neque Pœnitentia habet fundamentum in prædicatione Baptistæ, & Christi. 7. Neq. in hisce, Ioan. 20. *Quorum remisistis peccata*. &c. Neq. in doctrina Apostolorum aut ex- emplis, teste Paulo Act. 26. Petro, Act. 10. Vanum & falsum est Apostolos etiam docuisse pœnitentiam quoad substantialia, quæ impii ante Baptismum ad Deum conuertuntur, & quæ lapsi post Baptismum redeant in gratiam.

AUTOR. Pœnitentia est proprie dictum Sacramentum: I. Ioann. 20. *Quorum remisistis*, &c. Vide in *Anti- christo* p. 3. q. 29.

Tt 2 Ad.

Aduersarii omnes contendunt hîc agi de Remissione per Prædicationem fidei excitatricem; non de Iudiciaria. Calvinus in *Antid. Trid. Sess. 6. C. 14.* agi de ea, quæ fit per prædicationem in conuersionem Infidelium ad fidem, & per Baptismum ad Ecclesiam. Sic & Kemnitius pag. 915. Qui tamen, etiam Fidelibus remittendi peccata, ait datam hic potestatem.

D I C O, Explicatio loci prior est Cyrilli, cum intelligentis de & Infidelibus, & Fidelibus facienda remissione: At diuersimodè istis, per Baptismum; his per Ritur Pœnitentiæ: Vtrisque per Sacramentum, non idem, sed diuersum, scilicet. Ritu diuerso: Nam & Kemnit. pag. 917. & Calvinus *Inst. l. 3. cap. 4. §. 12.* agnoscunt hinc colligi priuatam Absolutionem à Domino institutam.

Posterior expositio, de solis Fidelibus absoluendis, est probabilior. 1. Quia Ioannes non solet repetere, quæ priores Euangelistæ scripserunt: at Matthæus & Marcus iam scripserunt de Baptismo: de Pœnitentiæ Sacramento adhuc nullus. 2. Fatentur etiam Aduersarii, hîc dari potestatem Clauium: at hæc non est ad Baptismum necessaria; sed ad Pœnitentiā; Estque propriè Ecclesiasticorum, at baptizandi potestas est etiam laicorum. 3. Clauium potestas est Iudiciaria: at de Infidelibus non iudicant Christiani: 1. Corinth. 6. *Quid ad me de his, qui foris sunt, iudicare.* Ita S. Patres Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius, Ambrosi⁹. &c. Atque hæc expositio euacuat omnes obstringillationes Kemnitii: addito; Lucam, Act. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque,* loqui de pœnitentia Infidelium ante Baptismum; Ioannem 20. de pœnitentia fidelium post Baptismū.

Porro idem docco ex triplice definitione Sacramenti.

II. Sacramentum est signum visibile sacræ rei, sc. gratiæ iustificantis quam cōfert. At Confessio pœnitentis, & Verbum Absoluentis sunt signa gratiæ iustificantis; illa, animi renouati; hæc, peccati relaxati. Ergo ea duo sunt vnum Sacramentum. Ita Lutherus *lib. de Capt. Babyl. sub finem:* Sacramenta sunt, quæ signis annexis promissa sunt: Sic & *Apol. Conf. Aug.* poscit Sacramento Ritur à Deo mandatum; cum promissione gratiæ: At qui Absolutio priuata habet mādaturum: 2. Cor. 5. *Posuit in nobis Verbum reconciliationis.* Et: *Pro Christo legatione fungimur.* Habet gratiæ promissionem: Ioann. 20. *Remittuntur eis.*

III. Quæ octo Kemnitius requirit ad Sacramentum verum, in hoc elucet. 1. Sensibile signum: *Absolue te: Remitto tibi peccata tua.* 2. Institutionem id habeat cum mandato Dei: *Quorum remiseritis, &c.* 3. Idque in Nono Testamento: Ut hîc. 4. Sit Ritur perpetuus, non temporarius: at ritus absoluendi iam durauit 1600 annis ferè. 5. Ad sit promissio gratiæ: At adest. 6. Et gratiæ iustificantis, non cuiuslibet: At hic est talis, *remiseritis peccato.* 7. Sit ad signum externum: at id hic est: *Absoluo te.* 8. Promissio in particulari singulis applicetur, non tantum in genere. At sit: *Ego te absoluo à Tuis peccatis.*

IV. Calvinus *Inst. l. 4. c. 14. §. 1.* Sacramentum definit: *Externum symbolum, quo beneuolentia erga nos suæ promissiones cōscientiis nostris Dominus obsignat:* 2. *Ad suscinendam fidei nostræ imbecillitatem:* 3. *Et nos vicissim pietatem erga eum nostram testa-*

testamur. At & hæc tria insunt Ritui Cōfessionis & Absolutionis; non minus quàm Baptismi, aut Cœnæ ritibus. Quare est verè Sacramentum.

V. Denique Testimonia Patrum Latinæ & Græcæ Ecclesiæ ante, & post annum 1100. idem testantur apud Bell. l. 1. *Pœn. c. 10.*

DICO AD I. Ecclesia semper, & omnis Theologia nil vnquam sensit aliud, quàm Pœnitentiam esse Sacramentum: At quid in eo sit Sacramentum; quid Res tantum; quid res & Sacramentum simul; in his tribus disputant animi gratia. AD II. Iam patet ex dictis.

AD III. Patet idem.

AD IV. Item; & verbum Concionale à forma Sacramentorum remouimus *sup. q. 5.*

AD V. Vtin Baptismo Asperio, in Eucharistia signum externum est Consecratio & sumtio Rei permanentis Sacrae: ita in Pœnitentia est signum externum Confessio Pœnitentis, & Enunciatio Verborum Absoluentis. Et vtraque est actio transiens; sicut & baptizatio.

AD VI. In Veteri Testamento nulla fuit potestas absoluentis à peccatis: proinde nec pœnitentiæ fuit ibi Sacramentum. Nathan erat Remissi nuncius Davidi: *Dominus transulit peccatum tuum à te.* Petrus & Paulus verò loquuntur de pœnitentia virtute, quæ in Veteri Testamento est eadem. At Sacramentū Pœnitentiæ probamus ex Nouo; vbi id Christus primum instituit; *Ioann. 20.* Vnde Christo prædicante, & Baptista, nondū erat Sacramentum. Quod tamen Christus absoluit quosdam, fecit potestate suā extraordinariā Excellentia Baptista de-

fuit Absolutio; etsi fiebat Confessio.

AD VII. Patet supra. Apostoli nō tradiderunt ibi Ritum Sacramenti; solū scribunt prophetas testari, remissionem peccatorum accipere Credentes in nomine Christi. Sicut autem non leguntur audisse enumerationes peccatorum; ita nec impendisse Absolutionem; & tamen Sacramentum Pœnitentiæ administrarunt. Denique pœnitentia ante Baptismum est solum præparatoria ad eundem; non verò Sacramentum. Cætera Kemnitiana subiectis quæstionibus liquebunt vana.

QVÆSTIO LXXXII.

An Pœnitentia & Baptismi Sacramentum sit idem?

LUTHERVS I. de Capt. Bab. c. de Bapt. Lapsos per Baptismum, memoriā, non ipsa repetitum, reconciliati, Præbuit opinionibus occasionem verbum periculosum S. Hieronymi: *sive malè positum, sive malè intellectum: quo Pœnitentiam appellat secundam tabulam post nauis fragum. Quasi Baptismus non sit Pœnitentia. Hinc enim, vbi in peccatum lapsi fuerint, de prima tabula seu nauis desperantes, velut amissa, secundam incipiunt niti, Pœnitentia. Ibid. sub finem Pœnitentia signo vti solent & diuinitus instituto caret, & aliud non esse dicit, quàm viam, ac reatum ad Baptismum. At eodem libro scripsit Triā esse Sacramenta, Baptismum, Pœnitentiam, & Panem; seu Vnum Sacramentum, & tria signa Sacramentalia. MELANCHTHON in Locū ann. 1521. Signum Pœnitentiæ esse Baptismum.*

CALVINVS. Inst. 4. c. 15. §. 4. Vm Baptismi ad omnia vitæ peccata se extendere dicit. Dictum Hieronymi, quin plane impium sit, excusari nequit. Quasi vero per Baptismum deleatur peccatum, & non potius in memoriam reuocandū sit peccatori, quoties de remissione peccatorum cogitat, ut illinc se colligat, fidemq. confirmet. Infra. Aptissime dixeris, si Baptismum vocaueris pœnitentiæ Sacramentum, Cum in confirmationem gratiæ, & fiduciæ sigillū ita datus sit, qui Pœnitentiam meditantur. Sic & Kemnitius. &c.

Tt 3 SVA

SVADENT istis. 1. Calvinus *Inst. l. 4. c. 19. §. 17.* Baptismus per peccatum non deletur, ergo per totam vitam est utilis ad memoriam reuocatus. 2. Hieronymus *durè & improprie dixit Pœnitentiam secundam tabulam.* Vide plura supra quæst. 30.

AUTOR. *Concil. Trid. Sess. 14. Can. 2.* dicit anathema confundentibus ea duo Sacramenta; Adeo diuersa sunt. 1. Docet id figura. *Col. 2.* Baptismus dicitur Circumcisio spiritualis; at hæc nusquam legitur iussa repeti cum memoriâ in remedium peccatorum: Sed pro hoc Sacrificia, Expiationes, Cōfessio præscribuntur. *Leu. 4. 5. 6.* Ergo. 2. Non remittimur, 1. Ioan. 1. ad memoriam Baptismi; sed *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est et iustus, ut remittat nobis pecc. nostra, et emundet nos.* 3. Heb. 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, per Baptismum aiunt S. Patres, contra Nouatianos; & prolapsi sunt, rursū renouari ad Pœnitentiā, repetito Baptismo.* Vnde baptizatum prius dein lapsum in incoestum, Paulus non remisit ad Baptismum. Et ibidem monet. *Non rursus iacientes fundamentum pœnitentia.* Quocirca, aut neganda est cum Nouatianis Reconciliatio; aut fateri Pœnitentiam esse distinctum à Baptismo Sacramentū. 4. Post Baptismum lapsi, non sunt remissi ad memoriam Baptismi; sed ad pœnitentiam: Vt, *Act. 8. Simon, 1. Cor. 6.* Incoestuosus. 5. Mirum, si vnicum salutis remedium foret; nec de eo S. Scriptura verbum: nil S. Patrum Traditio; at multa de pœnitentia.

RATIO. Quia, *Luc. 12. Seruus qui cognouit voluntatem Domini, & non facit, vapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecit digna plagis; vapulabit paucis.*

Ideo 1. Timoth. 1. *Misericordiam Dei consecutus sum; quia ignorans feci in incredulitate.* Atqui post Baptismum scienter peccans facilius resanaretur, quàm ignoranter peccans ante Baptismum: quia is solâ memoriâ; non hic. Istud verò est absurdum. 2. Ritus Baptismi & Pœnitentiæ diuersam habent materiam ac formam: sunt igitur & Sacramenta diuersa. Item & Ministrorum est diuersitas: nam semper soli Episcopi & Sacerdotes Absoluerunt: Baptizarunt verò etiam Diaconi, adeoque laici ipsi.

DICO AD I. Baptismus, quâ fuit actio transiens, transiit; quâ dedit gratiam regenerationis, hanc fugat peccatum, & extinguit; non tamen Characterem impressum.

AD II. Perap̃tè dixit. Sic & Tertullianus libro de pœnitent. vocat eam *secundam ianuam, spem, secunda subsidia, &c.*

QVÆSTIO LXXXIII.

Quæ sint partes Essentiales Pœnitentiæ?

LUTHERANI: vt Illyricus in apol. *Conf. Antuerp. l. 3. Kemnitius p. 2. Exam. pag. 973.* cum Scoto 2. d. 14. q. 4. & d. 16. q. 1. afferunt vnâ, sc. Absolutionem. At Scotistæ tamen non negant pœnitentiam esse Sacramentum, neq; negant Confessionem esse necessariam: vt i. h. æretici.

II. MELANCHTHON in Apol. *Confess. Aug. art. 13.* asserit duas: Ritus Visibilem, & Verbum absolutionis. *Corda simul per Verbum & Ritus mouet Deus: Verbum incurrit in aures, Ritus in oculos.*

I. H. ALII duas Baptismi re. ordinationem, & Verbum Absolutionis. De his supra.

SVADENT primi istis. 1. Kemnitius pag. 975. 1. Quia Antiquitati est ignota distinctio pœnitentiæ in Materiam ac Formam. 2. Nec inter ipsos scholasticos conuenit. 3. Sacramenta sunt actiones Dei: proinde si opera humana sint pars pœnitentiæ, his diuinitatem tribui necesse est. 4. Ante centum annos nil certi

certi constitit de materia pœnitentiæ. 3. Et Concil. Trident. timidè scripsit, Actionem pœnitentis esse materiam pœnitentiæ, vel quasi: Ergo ipsa est sacramentum, vel quasi; & effectus eius est remissio peccatorum, vel quasi. 6. Scotista. Quia effectus pœnitentiæ apud significatur per Absolutionem, non per Confessionem; at Sacramentum est signum rei: ergo. &c. 7. Id est Sacramentum, quod à ministro confertur; talis hic est Absolutio, non Confessio. 8. Absolutio sola est causa gratiæ, cum tota vis pœnitentiæ in Clauibus consistat: at hæc sunt Absolucentis.

AUTOR. Partes essentielles Pœnitentiæ sunt duæ: Absolutio Sacerdotis ut Forma; Actus pœnitentis ut Materia. Ita Communis: & Tridentinum Sess. 14. Can. 3. & Concil. Florent. Quia pœnitentia est actio pœnitentis: non, ut Scotus ait, est Absolutio pœnitentis, facta certis verbis. 2. Sacerdos absoluere non debet vllum, nisi quem ex signis visibilibus pœnitentem esse cognoscit; cum Sacramentum sit signum visibile gratiæ à Deo institutum: Cur igitur Confessio, tale signum, non foret pars Sacramenti? Significat enim confitens se voluntate recedere à peccato, ac proinde iustificari: quod Absolutione completur. 3. Confitens concurret ad remissionem peccatorum; 1. Ioann. 1. Si confiteamur peccata nostra, fidelis. &c. Proinde, ut Absolutus dicitur verè iustificari, sic & Confessus. Itaque Confessio & Absolutio sunt partes essentielles.

DICO AD I. Pariter & in Baptismo: at res perantiqua est; termini sunt recentiores, & rei explicandæ aptiores.

AD II. Conuenit: nam Communis tenetur; ut patet.

AD III. Actiones pœnitentis non habent vim Sacramentalem, nisi ut instrumenta sunt Dei: sicut & verba Sacerdotis.

AD IV. At Gabriel 4. dist. 17. q. 2.

art. 1. docet de Confessione & Absolutione ex Communi sententia, & is vixit ante 100. annos, citatque S. Thomam. &c. Sic & Concilium Florent. anno 1439.

AD V. Sic ex hoc, Quasi Unigenitus à Patre, liceret dicere, Christus est Unigenitus, vel quasi. Vox quasi non semper extenuat rem. Et Confessio est quasi materia, quia est sensibile signum actionis transeuntis; non solida & subsistens.

AD VI. Etiam Confessio significat pœnitentem recedere à peccato; ceu Absolutio, Sacerdotem expellere peccatum.

AD VII. Minister Sacramenti est, qui vel totum, vel partem Sacramenti conficit potior; ut hic Absolutionem Sacerdos; Confitens tamen cooperator est necessarius.

AD VIII. Operatur per Claves Absoluens; at & cooperatur Confitens: Ut homo constet ex corpore & anima; solâ hæc intelligit: ita Sacramentum constet partibus duabus; vnâ tamen operatur, & quidem non sine alia.

QVÆSTIO LXXXIV.

Quæ sunt partes Materiales Pœnitentiæ?

LUTHERO-CALVINISTARVM triplex erat sententia. I. LUTHERVS lib. contra Bullam Anti christi art. 5. anno 1520, & 1521 etsi non neget tres esse partes; Satisfactionem tamen non esse iuris diuini; tamen anno 1545. in refut. art. Louan. propos. 7. negat esse tres; sed duas, ait in Smalcald. art. anno 1537. scilicet Contritionem ex minis legis, & Fidem ex Euangelii promissis. Sic & Melanch. in Locu, anno 1521. In Conf. Aug. anno 1530. posuit eas Mortificationem, & Viuificationem. Sic Contritiores &c.

II. LUTHERANI alii tertiam addunt, Opus bonum, seu

seu nouam Obedientiam. Ita Lutherus in 1. Disput. contra Antinomios, anno 1539. propos. 1. Statuit Dolorem de peccato & Propositum melioris vitæ. Hoc esse ait, *Disput.* 3. Fidem in Deum, & opera bona, Sic & Melanchr. in *Apolog. Conf.* assignat Contritionem, Fidem, Nouam obedientiam. Sic omnes Molles Lutherani contra Rigidos Illyricianos; vt sunt Confessionistæ Saxonicæ.

III. CALVINUS *Inst.* 1.3. c.3. §.8. asserit duas: Mortificationem, & Viuificationem: id est, Abnegationem veteris hominis, seu vltiorum totâ vitæ; seu Consolationem ex Euangelio. *Ibid.* §.1. vult Fidem esse priorem Pœnitentiâ; idque contra Lutheranos, quos refellit; qui Terrores incussos priorem partem Pœnitentiæ affirmant, prodromum Fidei & Doloris.

SVADENTISTIS. 1. Calvinus §.8. *Isa.* 1. *Quiescite agere perversè discite bene facere.* *Plal.* 34. *Declina à malo, & fac bonum.* 2. *Ibid.* c.4. §.1. Quia, Pœnitentiâ est, Antea illa peccata desistere; & flenda non committere. 4. *dist.* 14.

3. Kemnitius par.2. Exam. pag.941. Quia, Lex diuina peccatores minatur: Euangelium consolatur propositâ Christi iustitiâ, quæ per Fidem apprehenditur. Ecce duæ: Terror & Fides. *Marc.* 1. Pœnitentiâ agite, & Credite Euangelio. *Act.* 10. Testificans in Deum pœnitentiâ, & Fidem in Iesum. 4. Idem. Partes Pœnitentiæ esse visibiles debent: Terrores sunt signa externa Contritionis internæ: & Fidei Confessio exterior, teste Scriptura. Ergo duæ sunt partes. Satisfactionis opera Pontificiorum non habet mandatû in Scriptura. 5. Pontificiis tres partes etiam hypocritæ præstare queunt: & illis tamen tribuunt remissionem peccatorum. 6. Iudas Fide carens speciali habuit tres partes pœnitentiæ Pontificiis; & desperavit. 7. Tres eæ sunt summe ex ritibus publicæ pœnit. abrogatæ. 8. S. Patres loquuntur de pœnitentiâ quæ est mutatio vitæ; non quæ est remissio peccatorum; Hoc non attento Monachi tres partes pœnitentiæ sinxerunt.

AUTOR. I. TERROR ex minis

Legis incussus, seu Mortificatio Lutherana, non est pars Pœnitentiæ; cor tamē ad hanc præparat: alia enim requiruntur ad Conuersionem; alia sunt partes Pœnitentiæ. 1. Quia S. Scriptura distinguit Terrorem ab Pœnitentiâ. Vide *Antichristum* p.3. q.37. 2. Terreri est passio naturalis, non actus virtutis; estq; in pueris & brutis, quæ tamen non ideo sunt virtuosa. 3. Terrores sunt etiam in impenitentibus, vt in demonibus, *Iac.* 2. *qui credunt & contremiscunt.* 4. Veram nonnulli agunt pœnitentiâ ex mero amore Dei, qui nullos senserint terrores: *Psall.* Luc.7. *Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

II. NEC FIDES est pars pœnitent. licet ad hanc requiratur vt dispositio. 1. Sic Scriptura, in Antichristo. 2. Partes pœnit. sunt eæ actiones, quæ à virtute Pœnitentiæ manant: at Credere non est actus pœnitentiæ; sed virtutis Theologicæ. 3. S. Patres in definitionibus pœnit. nunquam fidei meminerunt. Vt S. Gregor. hom.34. Pœnitentiâ est, præterita peccata plangere; & plangenda non admittere. Sic & Amb. 4. Niniuitæ, *Ioan.* 3. crediderunt in Deum, & pœnitentiâ prædicarunt, egerunt; & tamen fidem eam specialem de remissis sibi peccatis non habuerunt: ideo spem inter & metum dubii dicebant: *Quis scit, si conuertatur & ignoscat Deus.*

III. NEC OPERA BONA, post iustificationem facta, sunt partes pœnit. Quia multa bona fiunt nulla cum relatione ad peccata præterita; sed ex solo amore in Deum, iuxta fixum semel propositum vitæ melioris.

IV. MORTIFICATIO & Viuificatio

ratio Calviniana non sunt partes Pœnitentia. 1. Quia Calvinus & Beza volunt, Pœnitentiam, id est, duo illa esse fructus Fidei iustificantis; ideoque Fide posteriores: At S. Scriptura docet, Pœnitent. esse viam ad Iustificationem: Ier. 18. *Sipœnit. egerit gens illa; agam & ego pœnit.* Act. 2. *Pœnit. agite, & baptiz. tur unusquisque. &c. in remissionem peccatorum, & accipietis donum Sp. Sancti.* Act. 3. *Pœnite mini, & conuertimini, ut deleantur peccata vestra.* Act. 5. *Saluatorem excitauit Deus, ad dandam pœnitentiam Israël, et Remissionem peccatorum.* Errant igitur ambo Lutherani, quod Pœnitentiam constituent in Dispositoriis motibus ante pœnitentiã: Calvinistæ, in fructibus fidei iustificantis, qui veram pœnitentiam sublequuntur. 2. Quia, Luc. 15. *Iusti non egent pœnitentiã.* sed Heb. 6 post *Fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis ad perfectionem ferimur,* Itaque peccatorum est pœnitentia: At Mortificatio & Viuificatio est iustorum, uti profectus: ergo partes esse pœnitentiæ nequeunt.

V. Contritio, Confessio, Satisfactio sunt tres partes pœnit. Sed non illius habitus pœnit. qui virtus, simplexque est qualitas; nec Actualis pœnit. eiusdem, ut cuius effectus sunt tria illa: sed Pœnitentiæ illius, quæ ad Remissionem in Sacramento ordinatur, ad quam tres ij Actus sunt necessarij: teste S. Scriptura in meo *Antichristo* q. 31. 2. Sic & S. Patres, apud *Bell. l. 1. Pœnit. c. 19.* 3. RATIO. 1. Pœnitentia Sacramentalis non est quæuis peccati detestatio & punitio; sed quæ offensam Dei respicit, ad tollendum peccatum, & Dei amicitiam reparandam. Hinc dicitur, Act. 20, *Pœnitentia in Deū, Act. 26.*

Conuersio ad Deum, & Ezech. 18. 33. cuius finis est reconciliatio & iustificatio. Atq; illius est primum dolere de violata amicitia Dei; tum fateri culpam Deo: demū poenæ se subicere; idque coram Ministro Dei: nec enim immediatè nobiscum agit Deus. 2. Natura docet pueros tria hæc, cum se peccasse norunt: At Pl. 122. *Sicut oculi seruatorum in manibus Dominorum suorum: ita oculi nostri ad Dominum, donec misereatur nostri. &c.* 3. Ut tria sunt instrumenta peccandi, cor, lingua, manus; ita par est, eadem, Rom. 6. *seruire iustitiæ in sanctificationem.*

DICO AD I. Isaias ponit Pœnitentiam ante vitæ emendationē: at Calvinus postponit etiam eam iustificationi. Et Isaias docet Pœnit. esse Causam iustificationis, non fructum. At Psaltes numerat ibi partes iustitiæ; non Pœnitentiæ.

AD II. Non necesse est descriptionem rei omnes partes rei continere.

AD III. Terrores ij licet gignant pœnitentiam ut causæ; non ideo sunt eiusdem partes. Terrores præeunt, Consolationes sequuntur Pœnitentiam: ergo non sunt eius partes. Adductaq; loca repugnant Kemnitio.

AD IV. Esto, sunt signa; sed non ut partium concomitantia Pœnitentiam ad Deum; verū sunt antecedentia.

AD V. Possunt & alia Sacra omnia præstare: ergone reiicienda?

AD IV. Iudas erat baptizatus, & à Domino communicatus: an igitur Baptismus & Eucharistia respuenda? Deinde Iudas non habuit tres eas partes, imò nullam: ideo spem remissionis non habuit, nam desperauit.

Vv AD

A D VII. Dicitur: nunquam docetur. Nam tres et etiam in Veteri Testamento fuerunt visitatae. patet in David, & Niniuitis.

A D VIII. Iudicium hoc temerarium est aut ignorantiae, aut malitiae. Id sequens aperit quaestio.

Q V A E S T I O LXXXV.

Quae sunt Pœnitentiae partes Rituales?

A V T O R. Historica hæc quaestio est ac ritualis; non Controversistica: nisi quantum Luthero-caluinistæ Kemn. & Calvinus mentiuntur. Semper igitur fuit Pœnitentia duplex: *Publica*; in qua peccatum publicum publicè luebatur: *Privata*, in qua priuatim priuata & oculata Sacramentaliter expiabantur, cum Secreto naturali & Sacramentali. *Publica* erat Solennis, alia Non solennis. *Solennis* erat de culpa publici scandali: semel in vita vni concedebatur: Sacerdoti non poterat imponi, nisi degradato: Quique solennem egisset, ad Ordines nequibat admitti. Nec coniugibus imponebatur sine mutuo consensu; idque à solo Episcopo.

II. Pœnitentes *ordinem* tertium tenebant. Clerici primum; Fideles secundum. *Habitus* erat pullus, cilicinus, caput ralum. *Tempus*, quo imponebatur, erat dies Cinerum: reconciliabantur in die Coenæ, feria V. Pœnæ erant, abstinere ab S. Synaxi; à nuptiis, militia, à patrinatu baptismali: Carere aditu ad Clericatum: Extremâ Vnctione priuari: Omni die Ieiuniorum humiliare capita: Sacerdoti pro eis oranti: Sepelire mortu-

os debebant: Aliis stando orantibus, ipsi genua flectebant. &c.

Q V A E S T I O LXXXVI.

Contritio an sit actio bona, libera, & Evangelica?

E V T H E R V S *Disput. 1. contra Antinomos* propos. 2. ait Contritionem esse sentum legis in conscientia, id est terror ex peccato & poenis legis. Quia Ierem. 23. *Verba mea sunt quasi malem conterens petras.* Sic LUTHERANI RIGIDI in idem consentiunt. Hinc tria inferunt: 1. Non esse liberam, sed extortam Passio, nem, non Actionem. 2. Eam pertinere ad Legem, non ad Euangelium. 3. Non esse opus bonum; quin omni opere bono spoliare. Sic Rigidi contra Molles Wittremurgenses: & Kemnitius.

LUTHERANI MOLLES aiunt Contra. esse opus bonum, Actionemq; Evangelicam. Sic in colloquio Altenburgensi. Et CALVINUS *Institut. libro 3. cap. 3. §. 20.* eisdem & Nobiscum assentit.

S V A D E N T illi sic. 1. Ierem. 23. *Verba mea sunt.* &c. 2. Quia experientia docet, verè contritos se contemnere; nil boni, multa mala in se agnoscere, odio prænisque digno se iudicare. 3. Terrores ipsi sunt, nisi fuga Dei, firmitusque contra Deum, & via ad desperationem.

A V T O R. I. Contritio non est terror. 1. Docent metaphoræ: quia Conteri non est contremiscere; nec contra: potest enim quis contremiscere, & non conteri. 2. Humilitas ferè semper adest comes Contritioni; at non ita terrori: patet in dæmonibus, qui contremiscunt.

II. Contritio est Actio libera; non coacta. 1. Sic Scriptura in meo *Antichristop. 3. q. 32.* 2. Quia Contritio est gratum Deo Sacrificium. *Psal. 50.* oculos Domini trahens. *Isa. 66.* habensque promissio-

missionem gratiæ: At Passio nil agit, nil meretur. 3. Quia volunt esse passionem, quod eam esse terrorem fingant: at hoc falsum patet supra.

III. Contritio pertinet ad Euangelium: Testibus Prophetis, Christo, Apostolis, quæ repete ex Antichristo. Ratio. Quia Euangelium etiâ terret, & grauius, quâ lex, minatur ignes inextinguibiles, vermes stridores, &c. Lex verò etiâ consolatur spe promissionum.

QVÆSTIO LXXXVII.

An includatur in Contritione odium peccati præteriti?

LUTHERUS in serm. de poenit. negat: sed potius vitæ nouæ studium. Confessuro tibi, ait, plus discutendum est, quantum diligas iustitiam, quam quantum odias peccatum: multoq; maiore, imò solo hoc labore tibi cogitandum est, quomodo futuram vitam agas bonam, quam quomodo odias aut deseras præterita mala. Verissimum est enim proverbiū. Et omni doct. in a. hursq; de poenit. dat a præstantius: O tima Pœnitentia. Noua vita. Ibid. Haec tristitia, de peccatis præteritis, facit hypocritam, imò magis peccatorem. &c. Non ergo in usu. Scriptura Pœnitentia dicitur dolor, seu mutatio vitæ & consilii. Sic in epist. ad Staullum.

II. Sed in art. Smalcaldicis mutauit sententiam: quam tenent hodie nobiscum Lutherani, & Calviniani.

SVADET Lutherus istis. 1. Quia Lactantius ait *πιστεύουσαι*, significare Resipiscentiā: non odium peccati. 2. Gal. 6. In Christo IESV neg. Circumcisio, neque præputium aliquid valet. sed Nova creatura. 3. Quia, 2. Cor. 7. secundum Deum tristitia est, pœnitentiā in salutem stabilem operatur. q. d. non actus vitæ odium, sed amor no. æ. Nam si dū in seculum fieri nequit: itaq; factum dolere, stultum est.

AUTOR. Peccati memoria & detestatio necessaria est pœnitenti. Teste in Scripturis Deo, Prophetis, Christo, Apostolis, & Patribus. ac ipsismet Lutheri, Calvinistis: apud Bell. l. 2. c. 4. Adeo ab omnibus peccatores ad odium peccatorum

vocantur. Manet igitur illud S. Gregorii hom. 34. in Euang. Pœn. est mala perpetrata plangere; & plangenda non perpetrare. Quia naturalis est mortalibus Synderesis, male facta flagellans intus verbere cœco. S. Aug. l. 50. homeliarum hom. 27. Nemo eligit vitam nouam, nisi quem veterem pœnitet. Nec secus intelligi Pœnitentia potest.

Dico AD I. At ibid. l. 6. diuin. Instit. c. 24. addit, eos verè resipiscere, quos errati pœnitet. Et vanum est insistere etymologię vocis magis, quàm vsui.

AD II. Pœnitentia, vt & Baptismus, est via ad nouam creaturam: non amplius Circumcisio. Proinde dicitur, Act. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. Act. 8. Pœnitentiam age ab hac nequitia tua.

AD III. Ibi tristitia non est dolor de peccatis, sed mœror de obiurgatione natus, inducens ad pœnitentiam.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An includatur in Contritione Propositum rectè viuendi?

LUTHERANI variant. I. QVI Contritionem Fide prærem esse volunt, & Pœnitentiam diuidunt in Contritionem & Fidem: i. Contritionem definiunt terroribus & odio peccati; Fidei verò esse effectum sicut rectè viuendi propositum. Sic ferè piet. q. 10.

II. QVI Contritionem Fide posteriorem asserunt, vt Lutherus, & Calvinus. Inst. l. 3. c. 3. hi admittunt bonæ vitæ propositum in Contritione contineri.

SVADENT itaque priores istis. 1. Dauid tantum dixit, Peccavi. Neminem solum pœnitentiam egerunt oratione & ieiunio: Sic prodigus, sic Publicanus: Nā de proposito vilo. 2. Contritio sufficit ad veniam: at propriè solum includit actum quod nollemus. Et si scilicet Deum sine proposito aliter viuendi: ergo sine hoc potest illud solum iustificari possumus. 3. Dolor de peccatis admissis virtute includit melioris vitæ propositum: ergo sufficit solus, &c.

V V 1 A V

AUTOR. Orthodoxi in Contritione esse necessarium rectè viuendi propositum consentiunt; etsi in hoc, Virtualean Actuale requiratur, dissentiant: potiores volunt actuale. Hoc misso; sat prius. 1. Quia formale Propositum requirunt ista, Amos 5. *Odite malum, & diligite bonum, & constituite in porta iudicium; si forte misereatur Dominus: Isa. 1. Quiescite agere peruersè; discite bonum agere: si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur. Ezech. 18. Si impius egerit poenitentiam à peccatis. &c. & custodierit omnia praecepta mea. &c. Eph. 4. Deponite vos veterem hominem. &c. Renouamini autem spiritu mentis vestra; Et induite nouum hominem: id est, ait Concil. Trid. Sess. 14. Can. 4. Dolor sit de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cetero. Ita & Concil. Florentinum.*

DICO AD I. Non omnis dicens; *Peccavi, iustificatur: quia & Iudas dixit, Matth. 27. Itaque hic oderat peccatum; sed sine proposito emendationis: Dauid cum proposito & non peccandi, & se emendandi.*

AD II. Minorem negant Conciliū Florent. & Trident. & S. Tho. 3. q. 87. art. 1. *Quia nomen μετανοια, ait Tertull. lib. 2. ad Marcionem, non ex delicti confessione; sed ex animi demutatione compositum est.*

AD III. Dolor peccati, & Propositum emendationis quia mutuam conjunctionem habent necessariam; ideo nec ille solus, neque hoc solum sufficit.

QVÆSTIO LXXXIX.

An Contritio sit necessaria ad Remissionem peccatorum?

LUTHERVS in Assert. att. 12. *Si, per impossibile, confessus non esset Contritus; aut Sacerdos non serio, sed ioco absoluisset; sitamen Credit se absolutum, verè est absolutus. Dixi, per impossibile: quia Fides sine Contritione esse non potest, cum gratia non infundatur nisi cum magna conversione animæ. Clarè att. 11. & Sacerdotis Absolutionem obtinueris, Crede fortiter te absolutum; & absolutus eris: Qui quid sit de Contritione. Itaque Contritionem non negat absolute; sed ad remissionem peccatorum esse necessariam negat: quod Contritionem postponat fidei, quæ sola ipsi iustificat. Sic & CALVINVS Inst. 1.3. c. 3. §. 1. nullam agnoscit Contritionem, quæ præcedat Iustificationem: cum Poenitentiam velit esse fructum fidei iustificantis. Itaque præscripta penitus, exulatis Contritio.*

ILUTHERANJ, vt Kemnitius p. 2. Exam. pag. 947. Melanch. Contritionem asserunt necessariam ante Confessionem; omnesq; q. qui Poenitentia partem priorem, Contritionem; posteriorem, Fidem esse volunt. Itaque isti, non hi, pugnant Eccl. sic.

SVADENTQ; illis. 1. Sacramenta conferunt gratiam non ponenti obicem: sed obicem non ponit, qui vitam nouam proponit, & nullius peccati complacentiam seruat; etsi non reipsa detestetur peccatum. 2. Prou. 10. *Vniuersa delicta operis charitas, vt sufficiens ad iustificationem, ergo nil opus contritione.*

RATIO. Contritio saltem imperfecta, id est, Attritio est in adultis omnino de necessitate mediæ ad remissionem peccatorum. Ita Concil. Trid. Sess. 6 C. 14. 1. *Quia Luc. 13. Nisi poenit. habueritis omnes similiter peribitis. Act. 3. Poenite mini, & conuertimini; vt deleantur peccata vestra &c. 2. Quæcunque sunt de necessitate mediæ, eadem sunt & de necessitate præcepti; Vnde Contritio præcepta esse debet in S. Scriptura vt medium ad salutem. 3. Impoenitentia est summum peccatum, & prohibita: ergo Poenitentia est præcepta.*

DICO AD I. Sic habetur odium peccati implicitum; quod in casu sufficit,

cit, sicut & Votum Sacramenti.

AD II. Vbi charitas, ibi & iustitia est, abest peccatum: sed ea præsupponit Contritionem.

QVÆSTIO XC.

Quanta opus Contritione ad remissionem?

LVTHERANI, vt Kemnitius p. 2. Exam. pag. 964. *Impossibilis est sufficientia & perfectio contritionis: Et eius persuasio facit vel Phariseos, vel desperabundos. Conscientia enim nunquam certa de sufficientia semper dubia manet de remissione. Item CALVINVS Inst. l. 3. c. 4. §. 2. Conscientia miris modis torquentur, dum sibi debitam peccatorum contritionem imponi vident, nec assequuntur Debiti Mensuram. Et §. 3. Ostendant unum, qui huiusmodi Contritionis doctrina vel non sit ad desperationem adactus: vel simulationem doloris iudicio Dei opposuerit.*

AUTOR. I. Luthero-Caluinistæ sua doctrina pœnitentiali fideles adigunt ad desperationem. 1. Quia ad remissionem requirunt acrem, veram, seriâ Contritionem: Atqui hæc debet esse ex toto corde perfecta iuxta Deut. 4. *Inuenies Dominum, si ex toto corde quaesieris eum, & tota tribulatione animæ. Deut. 30. Rursus: At talem, (sicut & Dilectionem) asserunt aduersarii esse impossibilem in hac vita. Ergo necessariò impossibilis est remissio peccatorum: quæ est Desperationis doctrina.*

Mentitur itaque Calvinus à nobis requiri parem iræ Dei; quæ, vt infinita, est homini impossibilis. At S. Scriptura nil impossibile exigit: exigit autem, Ioël. 2. *Conuertimini ad me in toto corde vestro. Et sic conuersos aliquos testatur: 4 Reg. 23.*

Similis illi non fuit Rex, qui reuerteretur ad Dominum in omni corde suo. Item & conuertendos: Ierem. 24. Ego ero illis in Deum, qui reuertentur ad me in toto corde suo.

II. Dolor de peccatis debet esse summus Appretiatiue: scilicet in appetitu Rationali, quo Voluntas summè detestatur peccatum. 2. Non autem Intensiuè, scilicet in appetitu Sensitiuo; in quo moralis possibilitas sufficit. Quia hoc est conuerti toto corde; licet alii magis, alii minus habeant sensum doloris: at Voluntatem habere oportet omnes. 3. Neque certum gradum doloris Scriptura requirit: Nam ea præcipit nobis cognitu, factuque humanitus possibilia; at de gradu nil docet. 4. Neque opus vt tot sint actus contritionis, quot sunt peccata; etsi perutile foret. Quia Pœnitentia esse momentanea potest. Isa. 30. *Cum reuersus fueris; saluus eris.*

QVÆSTIO XCI.

Contritio an sit Causa Remissionis, idque etiam tantum Voto Sacramenti?

LVTHERVS in Assert. art. 12. *Volo contritionem: sed dico eam non operari iustificationem aut remissionem peccatorum: Fides enim in Verbum Dei iustificat & purgat. Sic & CALVINVS Inst. l. 3. c. 4. §. 3. Kemnitius. &c. Quin hic etiam pertendit, Contritionem nec cum voto Sacramenti operari remissionem ante Absolutionem.*

SVADENT istis. 1. Charitas præcedens Contritionem causat remissionem: Luc. 7. *Remittuntur ei; quia dilexit scilicet. antè, non iam diligit. &c. Plura Bell. l. 2. c. 14.*

AUTOR. I. Contritio verè est causa remissionis. Sic omnis Theologia;

Vv 3 &

& Conc. Trident. & S. Scriptura; in meo Antichristo, *pari. 3. q. 34*. Itemq; S. Patres. Et tamen gratis iustificamur; quia Contritio est ex dono Dei; cui cooperatur contritus, & meretur in gratia gratiā auctiorem, de congruo, ex Dei benignitate; quod meritum est non simpliciter, sed aliquo modo. Sic *Aug. epist. 106.*

II. Contritio cum Voto Sacramenti operatur remissionem etiam ante Absolutionem. 1. *Peccaui Domino: 2. Reg. 12.* Et continuo Nathan ait: *Dominus quoque transulit peccatum tuum.* Psal. 31. *Dixi: Confitebor aduersum me iniustitiam meam: Et tu remisisti impietatem peccati mei.* 2. *Charitas efficit filios Dei, 1. Ioan. 3.* ac proinde haeredes Dei, *Gal. 4.* 3. In articulo mortis, fatentur ipsi aduersarii, si non adsit Confessarius, aut Baptizans, potest quis iustificari contritione cum voto Sacramenti.

DICO AD I. Dilectio est dispositio vltima ad remissionem, coniuncta cum Contritione.

AD KERNITUM: Vult cum suis, fidem solam iustificare: Hæc si excite- tur ante Absolutionem auditione, lecti- one, aut Baptismi recordatione; quo- modo iustificatio non erit perfecta etiam ante absolutionem. Deinde Lutherus ait: *Credete absolutum, & absolutus es, esse iaco absoluaris.*

QVÆSTIO XCII.

An vllum peccatum Pœnitentiā non deleatur?

NOVATIANI negasse videntur de enormibus pecca- tis teste Paciano *epist. 3.* Ambr. &c. Idemq; Arma- chanus probabile esse censuit. I. Quia, 1. *Reg. 2.* si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: Si autem in Deum peccauerit vir, quis pro eo orabit? II. *Prou. 1.* Vocari, & renuisti. &c. inuocabunt me. & non exau- diam. III. Antiochus, 2. *Mach. 9.* orabat seculi Dei-

um, à quo non esset misericordiam consecutus, Esau, Heb. 12. postea cupiens hereditare benedictionem, reproba- tus est. Non enim inuenit pœnitentiæ locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam. IV. Peccatum in Sp. Sanctum, est irremissibile. *Mat. 12. Luc. 12. Mar. 3. 2. & Heb. 9.* Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati &c. 3. Heb. 10. Voluntas id peccantibus nobis, est acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur hostia pro pecca- to. 4. 1. Ioan. 5. Est peccatum ad mortem. pro eo non dico, ut reges que.

Vide supra *quæst. 80.* LUTHERVM ex parte; CALVINVM perfecte Nouatianissare. Vide item in *Genealog. p. 3 q. 19.*

AUTOR. Indubitatum est, esseq; debet; omnia peccata, quot, quanta & qualia sint, expiari Pœnitentiā posse. 1. Teste S. Scriptura in meo Antichristo *p. 3. q. 35.* 2. Sic definitio Ecclesiæ in Conc. Lateran. c. 1. 3. Ita S. Antiquitas S. Pa- trum ac Cōsensu H. lar. Can. 8 in Matt. Ambr. 1. 2. de Pœn. c. 4. Hier. Aug. Basil. Chrys. &c.

DICO AD I. Indicat Heli peccata in Deum, quam in homines, difficilius remitti. Et, *quis orabit?* ait S. Amb. *l. 1. de Pœn. c. 8.* non significat, nullus, sed quis in- signis amicus Dei: Qualis, *Exo. 32.* Moyses exauditus est pro idololatria populi.

AD II. Illa de damnatis in orco di- cuntur. Sicut *Matt. 25.* fatuæ clamant, *A- peri.* Itemque, *Luc. 13.* talibus dicitur: *Ne- scio vos.* Sic *Luc. 16.* clamat in flammis E- pulo. Aut, qui ea de Viuis acceperit; is in- telligat obstinare impœnitentes.

AD III. Antiochus corporis mors- bum, mortempue deprecatus est; non ani- mæ. Esau benedictionis locum non inuenit; quod iam in alium esset trās lata.

AD IV. Retoluendum quæruntur duo.

Peccatum in Spiritum Sanctum quod sit & quale?

Sententiæ variant.

I. ORI-

I. ORIGENIS in Mat. 12. Peccatum in Sp. S. est omne, quod post Baptismum patitur. Quia finxit, Patrem omnibus in rebus esse; Filium in solis Rationalibus; Sp. Sanctum in Fidelibus. Sic & NOVATIANI, teste Hieronymo epist. ad Marcellam.

At hoc refellit S. Athanasius.

II. S. AUGUSTINI in Ench. c. 85. & serm. 11. de Verb. Dom. Esse finale in pœnitentiam.

At hæc solum committitur in morte: in vita autem blasphemia in Sp. Sanctum fit: Ita verò est huius Circumstantia quædam, non ipsa est. De peccatis ergo Viuentium Phariseorum loquitur Dominus, Mar. 3. Item Apostolus, Heb. 6. & 10. De impœnitentibus etiam in agone, I. Io. 5. Est peccatum ad mortem. &c.

III. D. THOMÆ 22. q. 14. & Magister 2. dist. 43. Peccatum ex Infirmitate esse in Patrem: peccatum ex Ignorantia esse in Filium: peccatum ex Malitia esse in Sp. S.

At peccata Malitiæ etiam in hoc sæculo remittuntur. Neque peccatum Malitiæ est certa species peccati; blasphemia verò in Sp. S. est speciale: Vnde omnis blasphemia in Sp. S. peccatum malitiæ; sed non contra.

I V. Sententia Verior: Peccatum in Sp. S. esse propriè Agnitæ Veritatis impugnatio: Quia Spiritui Sancto propriè tribuitur Illuminatio mentium, & Operatio miraculorum: Vt, qui Ioann. 16. Docet omnem Veritatem: Et, I. Corin. 12. Diuidit singulis, prout vult, gratiam sanitatum, alteri linguarum. &c. Ita S. Patres Athan. Chrys. Hilar. Ambr. Hieronymus &c. Peccatum in Sp. S. vocat Dominus illud Phariseorum, Mar. 3. In Beelzebub eiicit demonia. Et, Matt. 12. Ecce homo vorax & potator vini: dicitur blasphemia in filium ab S. Athan. Hieronymus &c. at peccatum dicentium in Beelzebub eiicit. &c. esse in Sp. S. quod per

hunc facta miracula tribuerent Spiritui nequam. Hinc negatio Petri, & persecutio Pauli non erant peccata in Sp. S. Nam illa ex infirmitate, hæc ex ignorantia acciderat.

Tale peccatum in Sp. Sanctum cur Irremissibile dicitur?

I. Theophil. & Abul. in Mat. Quia nunquam remittitur sine pœnitentia vt malitiæ, non ignorantie vel infirmitatis peccatum.

At ita omnia peccata malitiæ forent in Sp. S.

II. Richardus. Irremissibile dicitur ratione temporalis pœnæ irremissæ post remissam culpam.

At SS. Patres interpretantur id de irremissa culpa; quia absolute loquitur Dominus.

III. Athan. Hil. Hier. &c. Ita peccantes ratio ad veram peruenire pœnitentiam; vt pote desertos à Deo, inque reprobum sensum datos.

At tamen si verum hoc; temperandum tamen censet S. Chrys. in Matth. 12. Ambr. l. 2. de pœn. c. 4. Alioquin omnis agnitam Veritatem impugnans desperare deberet: quod absurdum. Item nos pro talibus non orare oporteret.

I V. Expositio Communis S. Patrum. Irremissibile esse; non Absolute: sed ordinariè, vt plurimum non curatur remitti: 1. Tum quia repudiat gratiam Dei: 2. Tum quia nil in se habet, vnde excusari possit: cum sit peccatum malitiæ; non infirmitatis, aut ignorantie. Veruntamen, Matth. 19. Quod impossibile est apud homines; apud Deum possibile est. Hinc RESPONDETUR ad Hebr. 6. Apostolum ibi de Pœnitentia ante Baptismum adultorum loqui. Vt hic nunquam renouatur, ita nec illa: quia ait, rursum crucifigentes Filium Dei: nam cum bapti-

baptizamus, similitudini mortis Christi conformamur: at Christum oportuit semel tantum crucifigi; ergo & nos semel Pœnitentiâ baptismali renouari. Sic intelligitur hoc *Heb. 10.* Non relinqui hostiam, id est, non alium fore Christum crucifigendum. Ita Chrys. Amb. Iñad: *Peccatum ad mortem*, dicitur, pericuerans ad mortem: Ita *Aug. l. de corrept. & grat. c. 12 Amb. &c.* Erpro tali; ait Hieron *l. 1. contra Iovin.* difficulter exauditur oratio: *Quis autem scit, ait, fratrem peccare ad mortem.*

Q V Æ S T I O X C I I I.

Contritio ex timore pœnæ num bona sit?

LUTHERVS initio docuit Timorem seruilem, (quo solus pœnæ metu à peccato abstinetur, aut de co doletur) facere hypocritas, & magis peccatores.

LUTHERANI ceteri, & CALVINIANI affirmant Vilem esse, vt initium pœnitentiæ.

SVADET Lutherus istis, in *serm. de pœnit. & in assert. art. 6. 1.* Contritio ex metu legis violenta est, vt extortat, ideo auget peccatum; quia remoto mandato placeret peccatum. 2. Odium peccati, ortum ex metu, non est verum odium; sed verum est, quod ex amore iustitiæ oritur. Vnde illud non promanat ex sincero corde: ideo hypocritam facit. 3. Quia timor seruilis est inordinatus; cum pœnam magis, quam culpam timeat.

AU T O R. Ex Timore pœnarum orta contritio, est bona. 1. Teste Sacra Scriptura: quæ docet timorem seruilem præcedere dilectioni in conuertendis: ideoque incutit timorem, vt pœnitentiā meditentur conscii: Et illum à Deo inspirari asserit. 2. Ita Traditio Ecclesiæ, Sanctique Patres. 3. Ratio: Quia naturale est timere malum Gehennæ, quod accidere potest. Deinde aut voluntatem, aut opus coërcet à malo: quod bonum. Demum ille timor est vnum è

7. donis S. Spiritus, vt initium sapientiæ. Ita S. Patres,

DI C O A D I. Non est coactum, quod deliberato suscipitur ac liberè; vt hic timor, vt pote à Deo inspiratus; Deus autem non potest autor esse peccati vel hypocrisis. Quod si is solum opus impediatur peccati, bonus est, sed non contritio; si & opus & Voluntatem, contritio fit.

AD II. Dolor de peccatis ob timorem non est perfectum odium; ideo id vocamus Attritionem, non Contritionem.

AD III Imperfectus est, vt incipiens ab imperfectis ad perfectiora peruenturus. Et seruilliter timentes, mali sunt; nō ipse timor seruilis, quia etsi sit in peccatore; non tamen est peccatum, aut causa peccati; sed obstaculum peccandi.

Q V Æ S T I O X C I V.

Confessio an sit necessaria iure diuino coram Sacerdote?

LUTHERVS *l. Capt. Babyl. c. de pœn.* Confessio se-cretaria est vtilis, ac necessaria; Sed 1. Probari nequit ex Scripturis. 2. Necesse non est confiteri omnia Sacerdotibus. 3. Reprobatur circumstantiarum Confessionem. 4. In *Serm. de pœn.* Confitenda esse non Venialia; nec Mortalia omnia; sed tantum manifestè mortalia: Alioquin, art. 9. nihil relinquitur Deo ignoscendum. 5. In *serm. de Confess.* anno 1519. Confessionem Sacerdotibus fieri solutam, esse à Papa institutam solo Melancht. in *Conf. Aug.* Enumerationem peccatorum esse omnium impossibilem.

II. CALVINVS *Instit. l. 3. c. 4 §. 7.* Miror quâ fronte ausint contendere, Confessionem Iuris esse diuinam. Cuius equidem vetutissimum usum esse fatemur; sed quem facile euincere possumus suis- se liberum, Et §. 11. Confessionem Generalem admittit Ministro faciendam in Ecclesia; Et §. 12. Priuatam quoque coram Pastore, cum quis sic angitur, vt explicare conscientiam solus

Solus non queat. Et, §. 19. *Confessionem auricularem, rem adeo pestilentem, totque nominibus Ecclesie noxiam damnamus, ac sublatam e medio cupimus.*

III. KEMNITIVS Confessione generali & pœnitentis instructione contentus est. Sic & Brentius in Conf. wittenberg. artic. 11.

SVASIONES eorum infra subiiciemus.

RATIO. I. Confessio in S. Scriptura significat variè. 1. Laudem Dei. Ps. 9. *Cōfitebor tibi Domine Rex & collaudabo.* &c. 2. Gratiarum actionem. Mat. 11. 3. Professionem fidei. Rom. 10. v. 10. 4. Protectionem Veritatis. Ioann. 1. v. 20. 5. Explicationem culpæ. Ps. 31. v. 5.

Et hæc fit variè: 1. Soli Deo ob solam spem veniæ: 2. Solis hominibus, ob alias causas. 1. Deo simul & homini. Vt Ioſue 7. *Fili, da gloriam Domino, & confitere mihi, quid feceris.*

Et hæc quadruplex est: *Generalis* in publico & in genere: *Publica* discretæ fit speciatim coram pluribus. *Auricularis* discretæ fit in specie Sacerdoti coram teste Deo. *Estq; hæc propriorum peccatorum manifestatio, siq; accusatio, coram Sacerdote, cum spe veniæ, facta ab pœnitente ipsomet.* Ecce genus, Obiectum, Causam.

II. INSTITVTIO Confessionis Sacramentalis facta. 1. *Non in lege naturæ:* Quia nulla vnquam gens ante Christum tenebatur ad eam. Quæ tamen facta proditur, ea fiebat in ordine ad Deum solū; vt Gen. 2. & 3. Iob. 32. Sic S. Amb. 2. *Non in lege Mosaica:* Quia Lex nihil addit ad perfectum; nullum enim Sacramentum operabatur ex opere operato. Ioſue 7. agitur de Confessione iudiciali, criminali & publica, idque de vno facto. 3. *Nec S. Iacobus* eam instituere potuit, vt Minister Christi. Sacramenta enim instituere so-

lius Christi erat: Et quia Vniuersali Lege vniuersalem Ecclesiam non potuit obligare, vt Vicarius vnus Generalis Petrus. D. Tho. 3. q. 46. a. 2. Promulgauit tamen eā vt Apostolus: & haud dubiè eius cohortationi obeditum est: sicque & vsitauit, Vt & ceteri Apostoli.

4. *Nec Vniuersalis Ecclesia* instituit: sed accepit *Institutam* immediatè à Christo: Ita Conc. Trid. Sess. 7 c. 1. Tert. Cypr. &c. Præcepta vero tenemus Ioan. 20. vbi Dominus dedit absoluendi Potestatem: ergo & prius Iudicandi: ergo ante iudicium & Cognoscendi: Cognitio autem fit ex Confessione. Ratio: Quia Ius Iudicandi non potest dari sine obligatione Iudicandorum. Quocirca, vt Sacerdotes ad Absoluendum; ita Peccatores tenentur iure diuino ad Confitendum.

Præceptum hoc, tametsi quidam deducant ex Matt. 4. *Pœnitentiam agite.* Alii ex Ioan. 5. *Pater non iudicat quemquā: sed omne iudicium.* &c. Aut ex Iac. 5. *Confitemini:* vt Aug. hom. 12 Chrys. hom. 9. ad Heb. &c. Certissimò tamen deducitur ex Ioan. 20. iuxta Conc. Trid. Sess. 14. C. 4. De præcepto autè diuino rursus præcipit Ecclesia Determinationem certam modi, temporis, casus & causæ. Idcirco Ecclesia suam Determinationem abrogare potest: non Christi Institutionem. Ipse Papa quoque Præcepto, Diuino quidem tenetur absolutè & simpliciter: Ecclesiastico etiam; non quidem Coactiuè, sed tamen Directiuè. Quia licet sit supra Concilium; tam Legislator tenetur lege sua vel Antecessorum.

Xx

Qua-

QVÆSTIO XCV.

An Sacerdos iure diuino Iudex Confitentium esse doceatur ex Euangelio?

LUTHERANI æquè ac CALVINIANI negant esse Iudices Absoluentes; sed prædicatores Annunciantes Absolutionem à Deo factam Pœnitentibus: Ideoq; nullo iure opus esse Confessione, vt Sacramentali.

SVADENT istis LUTHERANI, I. Melanch. in Apolog. Conf. Aug. art. de Confess. Dicunt, Iudicem debere cognoscere causam, priusquam pronunciet, hoc nihil ad rem pertinet: Quia Absolutio est executio alicuius beneficii; nō Iudicium. Idem in Locis anno 1543. de Confess. Quia differunt Iudicium & Euangelii ministerium. In Iudicio necesse est fieri Cognitionem: At Ministerium Euangelii est mandatum certum impertiendi beneficii, sc. annuntianda Remissionis peccatorum, siue nota sint, siue ignota, Infra: Ministerium est testimonium diuina Absolutionis. Infra. Quod Euangelium multis applicari possit, hoc testatur. Quodcumq; solueritis, &c.

2. CALVINVS Inst. l. 3. c. 4. §. 18. Quod contendunt, Non fieri posse iudicium, nisi causā cognita: in promptu solutio est: Temere hoc sibi arrogare, qui sunt à seipsis Iudices reati, &c. Ac si esset Iurisdictio Quæstioni adiuncta: Hoc ius fuisse Apostolis incognitum, tota eorum Dactrina clamat. Ibidem ait, Remittere peccata, esse, polliceri credentibus ex Verbo Dei remissionem: Retinere, esse, edicere damnationem non amplectentibus Christum. Similia & ceteri.

AUTOR, Sacerdotes audiunt confitentes, & absoluunt pœnitentes vt Iudices. 1. Teste S. Scriptura in meo Antichristop. 3. q. 37. Neque negant aduersarii, Matth. 16. Tibi dabo, &c. Matth. 18. Quæcumq; allig. &c. Ioan. 20. Quorum remisseritis, &c. promitti, darique potestatem Remittendi peccata, & Retinendi: at negāt Modū Iudicalem; affirmāt annunciale.

Nos hanc negamus; asserimus illā. I.

Ex metaphora Claves. Hæ dantur ad aperiendum vel claudendum; non ad significandum esse clausum aut apertū. Dein; dantur Magistratibus in signum potestatis practicæ, non significatiuæ. Hinc, Apoc. 3. Qui habet Clauem David; qui aperit, & nemo claudit: claudit & nemo aperit: hoc omnes exponunt de Iudiciaria Christi potestate: At suas Christus Claves communicauit Petro & Apostolis: ergo & Iudiciariam potestatem.

2. Ex Ligare, & Soluere: Hæ actum sonant, non significationem aut annunciationem: alioquin fuisset dicendum, Quæcumq; ERANT, non ERVNT soluta. Et remissa fuerunt, non, remittuntur eis.

3. Ex Quorum, sc. non omnium indefinite, sicut Matth. 28. Predicate Euangelium omni creat. &c. sed discretè, scilicet, quorum peccata iudicarint absolunda.

4. Ex ceremonia, Insufflavit: quo dedit Sp. Sanctum peccata vt flammā flā u, extinguendi: Iuxta Isa. 44. Deleui, vt nubē; peccata tua. Non igitur impertit Annunciandi Spiritum; quem Act. 2. in specie linguarum misit. Ita S. Patres.

5. Ex Ratione. Nam si Annunciando tantum fiat ad significandum, peccata iā esse remissa per Fidem; ergo. 1. Annunciatio ea necessaria non est; iam enim fides perfecit quod necesse fuerat. 2. Perire nemo posset ex eo tantum, quod habere non queat Sacerdotem à quo recōciliatur: cū fides cūctis esse prompta queat: at posse etiā sic perire testatur S. Aug. ep. 180. 3. Surdi reconciliari non possent; quia annunciantē non audiunt. Eccl. 32. Non effundas sermonem, ubi non est auditus. 4. Omnis homo, laicus, scemina, infidelis, absolvere posset; quia annunciare potest.

Dico

DICO AD I. Beneficium Redētoris factum constat omnibus in genere; at in specie an hic & ille &c. sint illius capaces, an non, hoc iudicii est; neu contra istud fiat: Matth. 7. *Ne mittatis margaritas vestras ante porcos.*

AD II. Tit. 1. *Nec quisquam sibi sumis honorem Sacerdotalis iudicii huius; sed qui vocatus à Deo est.* Et ritè vocato ac expōsito Sacerdoti data est potestas Cognitionis, & Iurisdictionis vel ad Absolueudum, aut ad retinendum.

QVÆSTIO XCVI.

*An Cognitionem peccatorum pertinere ad Sacerdotes doceant
Figura?*

LVTHERANI, vt Kemnitius p. 2. Exam. pag. 986. Et CALVINIANI negant: typos nostros refutantes.

SVADENT sic. 1. Calvinus Inst. l. 3. c. 4. § 4. *Misit Dominus Mat. 8. leprosos ad Sacerdotes. Misitne ad Confessionem? Quis unquam audiuit audiendus Confessionibus præfectos Leviticos Sacerdotes?* 2. Ibid. Leu. 13. 14. *De lepra pronuntiare, Sacerdotum est. At translato Sacerdotio, necesse est Legis translatione fieri. Omnia Sacerdotia ad Christum translata sunt: in eo completa & finita.* 3. Ibid. *Importuna est eorum allegoria, qua legem merè politicam inter ceremonias reponit.* &c. *Ad veros Christi Ministros nil in hoc legale pertinet.* 4. Kemn. *Quando quis adducebat hostiam pro peccato, Num. 5. L. 5. non exigebatur, vt peccatum in specie Sacerdoti exponeret.* 5. Baptizandi, Matth. 3. Mar. 1. confitebantur peccata Ioanni in genere, non in specie; id est, Agnoscebant peccata sua. Ita Calvin. & Kemn. 6. Calvin. Dominus Iudæis, non Apostolis de Lazaro dixit: *Soluite.* Neque allegoriæ valent ad confirmanda dogmata. *Ad ignoscendum magis nos flectere debet iudicii exemplum; vt ne vincitum vellent, quem ipse solusset à morte.*

AUTOR. Typi præteriti ostendunt rem figuratā præsentē; non directè probant subinde. Sicut tamen Baptismus & Eucharistia docentur ex Figuris in lege Naturæ, & Moylis; ex Christi promissione, ex Institutione, & Vsu: Sic & Confessio: Quanto magis hæc est de peccatis in specie facienda, corā Ministro Dei Absolvente in Noua Lege, cum in Vetere sit facta absque Absolutione? Nam Adæ, Gen. 3. Abeli, Gen. 4. Minister erat Angelus consentientibus: ait Ambr. Greg. Chrys. hom. 18. in Genes. 2. *Leu. 13. 14. Matth. 8.* Ostensio lepræ facienda Sacerdoti fuit typus Confessionis, ait Hieron. in 16. Mat. Chrys. l. 3. de Sacerd. 3. Num. 5. *Leu. 5.* Sacrificia offerebantur pro peccatis, loco satisfactionis: teste Thoma Wald. s. Antonino p. 3. 14. c. 6. § 2. & Rabinis apud Galatinū. 4. Hoc de Lazaro: *Soluite; sinite abire:* allegoricè interpretantur ad Absolutionem peccatorum S. Patres. Ambr. l. 2. de pæn. cap. 7. August. Greg. 22. Mor. c. 13. &c.

DICO AD I. Hæc scycophantia est. Non dicimus missos ad Confessionem: sed inde vt ex typo simili argumentum ducimus cum S. Chrylostomo & Hier.

AD II. Sacerdotium omne est ad Christum translatum; at eius executionem facit per Ministros, non per Se; sic & per hos iudicat de lepra spiritali. Vt igitur lege vetere completa lex Noua viget; sic & Sacerdotium nouum.

AD III. Non est politica; sed merè ceremonialis, & typica, nil pertinens ad laicos. Et esto; sit politica; cur non simul esse typica potest? Non igitur hoc ius legale ad Christianos pertinet; sed simile spiritale.

AD IV. In specie peccata edici solita docet ex Hebræo Bell. l. 3. c. 3. Vide etiam in *Antichristo* p. 3. q. 37.

AD V. Ipsi dicunt; non docēt, hoc est, fingunt. AD VI. Ad Apostolos dictum aiunt S. Aug. *serm. 8. & 44. de verb. Apost.* Et, *Greg. hom. 26. in Euang.* Hi mentiuntur Caluino. Et esto; soluere sint iussi. Iudæi, manet nihilominus similitudo typi. Et Caluini ista expositio nullius est S. Patrum; sola ipsius, & conficta.

Q V Æ S T I O XCVII.

An Iudicium Sacerdotale doceatur ex Apostolorum Vsu?

LUTHERANI iuxta & CALVINIANI certatim negant: & S. Scripturas id asserentes secius interpretantur.

SVADENTq; ita. Lutherus per *Actus*, Act. 19. intelligit in versione sua, *miracula*: Sic & Brentius. Kemn. vero actiones eorum intelligit, quæ non congruerent normæ Verbi Dei: Licet in specie sint aliqua confessi peccata; sed per modum exempli. 2. Melanch. Illud, *Confitemini alterutrum*, &c. intelligit de confessione offensionis in fratrem ad obtinendam veniam: Vel, ait Calvinus, de confessione peccati, quæ fit spiritali viro ut instruat, & oret pro eo Deum. 3. Illud, 1. Ioan. 1. *Si confiteamur peccata*, &c. intelligitur de Confessione Deo facta, non homini.

AVTOR. I. Apud Ioannem, *Matt. 3. Mar. 1.* baptizandi confitebantur peccata sua: Quare sicut eius Baptismus figura fuit Christiani Baptismi: ita & Confessio ea typus Christianæ fuit Confessionis. Neque solum, ut Calvinus & Kemn. fingunt, agnoscebant peccata, idque in genere fatebantur; sed planè in specie; & agnoscere peccatorem sese, non est confiteri peccata. 2. De Lazaro iussit Apostolos Dominus, *Soluite*; Vbi S. Iren. l. 5. c.

13. ait: *Hoc symbolum est hominis, qui illigatus fuerat in peccatis.* Vnde mentitur Calvinus, soluere iussos Iudæos circumstantes: deinde Allegorias non probare dogmata posse: At tum probant, cum eas Scriptura explicat, aut S. Patrum Cōsensus. 3. Act. 19. *Multi Credentium veniebant, Confitentes, & annunciantes actus suos.* Ecce baptizati, post Baptismum lapsi, confitentur, Idque in specie actus suos, nō solum in genere: Et Paulo; non soli Deo. 4. *Dedit nobis*, 2. Cor. 5. *Ministerium Reconciliationis; & posuit in nobis Verbum reconciliationis: Pro Christo ergo legatione fungimur.* Hæc ad potestatem Clavium pertinere, publicumque & priuatum earum Vsum fatetur Calvinus *Inst. l. 4. c. 1. §. 22.* At legatus ad reconciliandum aliū cum rege suo nequit fungi munere sat rectè, nisi cognoscat causam & iudicet. 5. *Iac. 5. Confitemini alterutrum peccata vestra.* Hæc cohortatio præsupponit infallibilem Christi Institutionem. 6. *Si confiteamur peccata nostra*, 1. Ioan. 1. *fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra:* Non ait, si agnoscamus peccata, & confiteamur nos peccatores:

DICO AD I. Eam expositionem relicit Consensus Patrum, & Melanch. Calvinus, Beza, Bullingerus, Sarcerius, &c. Et inauditum est miracula dici actus nostros, cum solius sint Dei. Deinde, *ἀγγέλλω* significat distinctè annuncio: nam Syriaca & Hebræa sonat, *Numerantes peccata sua.*

AD II. Orig. *hom. 2. in Len. Chryl. hom. 3. de Sacerdotio* exponunt de Confessione facta Sacerdoti. Sic & ceteri, *alterutrum*, id est, homo homini: Vt 1. Pet. 4. *Gratiam in alterutrum administrantes.*

AD

AD III. *Fidelis & iustus, respicit promissum Dei istud: Quorum remiseritis, &c.* At hoc factum hominibus est: ergo & hic si confiteamur homini Sacerdoti, sc. Confessione Sacramentali.

QVÆSTIO XCVIII.

Ecquæ sint argumenta Ius Confessionis diuinum negantium?

CALVINVS Inſt. l. 3. c. 4. §. 7. Confessionis *vetustissimū vsum esse fatemur: sed quam facile possumus euincere, fuisse liberum. Certè nullam statam de ea fuisse legem ante Innocentii III. tempora, eorum quoq, Annales testantur.* 2. Idem ibid. *Constat fuisse politicam disciplinam ab Episcopis institutam: non legem à Christo, aut Apostolis positam: Exemplo Nectarii Episcopi Constantinopolitani ab eo deprauati, docere nititur; qui ob confitentis famellæ consuetudinem cum Diacono, Confessionem abrogauit. Silex Dei erat auricularis Confessio, qui ausus esset Nectarius eam refingere?* 3. Chrys. hom. 2. in Plā. 50. *Peccata tua dicito, ut deleas illa. Si confunderis alicui dicere, quæ peccasti: dicito quotidie ea in anima tua. Non dico, ut confitearis consensu tuo, qui exprobrer: dicito Deo, qui curat ea.* 4. Ibid. §. 9. *Delicta quis intelligit Pl. 18. & Pl. 37. Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum. Quis suorum peccatorum nunc supputatiōem cogitet, ubi Dauidem videt suorum numerum inire non posse?* 5. Ibid. §. 18. *Qui remissionem à Christo obtinuisse leguntur, non leguntur in aurem Sacrificuli confessi, quia Confessarii non erant. Et multis postea sæculis inaudita fuit hac Confessio. Ergo Quoties ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor. Huic verbo qui audet aliquid adicere, non peccata legat, sed Domini misericordiam.*

6. LUTHERANVS Kemnitius par. 2. Exam. pag. 976. *Sicut misit me Pater, Ioan. 20. & ego mitto vos. At ipse ad Generalem Confessionem, ore, vel signis expressam, absolutionem impertiebat; non singulorum peccatorum enumerationem exigebat.* 7. Ibid. pag. 1007. *Confessio Publica mutata est ab Episcopo in priuatam, tempore De-*

cii. Postea tempore Nectarii, Priuata est abrogata: ergo neutra necessaria est iure diuino. &c.

AVTOR. DICO AD I. Christus Confessionem lege sancierat: ut nil opus esset vlli Concilio sancire: solum Concilia prisca determinarunt tempus. Cetera mentitur Calvinus.

AD II. Cuique Ecclesiæ vnus præponebatur Pœnitentiarius, orto more post exortos Nouatianos, negantes grauiora peccata dimitti: Is notoria peccata publicabat populo, ut pro eo Deum cōprecarentur; occulta, seruabat in secreto. Peccatrix autem illa imprudens & hoc peccatum cum Diacono publicabat ipsa. Ideo Nectarius abrogauit omnem publicam Pœnitentiam, saluā Confessione secretā.

AD III. S. Chrysostomus, Nectarii successor, abrogatam pœnitentiam publicam carpit sapius; priuatam nunquā. Et ibi loquitur de publica: nam ad priuatam non sequitur exprobratio. Deinde, quod peccatum dicitur in priuata, id Deo dicitur. Itaque priuatam suadet; dissuadet publicam.

AD IV. Enumeratio solum requiritur moraliter diligens de mortalibus; non exacta. Nam & Deo soli enumerare omnia cui possibile?

AD V. Quo tempore Christus autoritativè peccata remittebat; Sacramenta nondum instituerat: itaque ut sine baptismo, sic & sine Eucharistia iustificabat solā voce aut voluntate. Et ipse Calvinus ait, Confessionis equidem *Vetustissimū esse vsum fatemur: quomodo igitur multis inauditum sæculis? Proinde semper ita fuit, ut, qui verè ingemuerit, etiam mediæ veniæ desiderarit at usurparit: quod Christianis est Confessio.*

AD VI. Kemnitii. Sicut hic non dicit similitudinem in omnibus; alioquin etiam vti Sacramentis non eguissent Apostoli magis, quam Dominus. Missus igitur Christus est ut Filius; Apostoli ut Ministri; ad eundem vtrique Finem, non Modum in omnibus.

AD VII. Adeo fallum est, ut Episcopi tunc eam appendicem de publica Confessione adiecerint ad S. Canonem priuatæ: teste Socrate. Quodque permanserit testatur calus sub Nectario postea factus: post quem accidit publicæ Confessionis abrogatio, non priuatæ. Quot in vno mendacia Kemnitii.

DE SATISFACTIONE ANNOTATIO.

1. Cum Satisfactio sit compensatio iniuriæ factæ læso; differt ab Restitutione, quæ Rerum; illa Actionum æqualitatem restituit: eo quod hæc Damnum in re factum; illa Iniuriæ actione illatam respiciat. Deo autem inferri damnum nequit; iniuria potest: ideo Satisfactio ei, non Restitutio præstanda est ex Iustitia.

2. IUSTITIA verò actionis duplex est: Absoluta & perfecta; quæ tantum redditur honoris, quanta fuit læsio. Imperfecta seu conditionata cum pacto, quæ redditur, quantum læsus paciscitur. Iam cum Deum inter & hominem esse æqualitas non possit; solum conditionata cum iustitia fit læso Deo satis, aliquā intercedente Donatione, & Acceptatione Dei.

3. SATISFACTORIA COMPENSATIO conditionata respicit Inæqualitatem Iustitiæ, & Amicitia læsa factam, D. Thom. 4. q. 1. art. 3. Hinc aliquando vna actio satis facit Amicitia læsæ ad Reconciliationem;

sed non Iustitiæ pacis. Iam peccator pro læsa Amicitia Deo satisfacere non potest: quia Satisfactio Deo præsupponit Acceptationem Dei gratuitam; hæc, Amicitiam Dei, Dein, Satisfactio fit ad aliqualem æqualitatem: at læsi infinitas & lædentis vilitas finita, nullam habere proportionem possunt: proinde nec Amicitia satisfactionem læsæ.

Hinc necesse, ut in satisfaciente expa-cto insit aliquod principium satisfactionis, simile Deo infinite bono; & hoc est Sp. Sancti gratia inhabitans in poenitente: Hæc autem est merè gratuita Donatio Dei. Ex hac opus satisfactorium valet expa-cto Dei; Sic Volentis placari. Hinc axioma Theologicum manat: Satisfactio non offertur Deo, nec exigitur ab hominibus pro Culpa, sed ab hac Deum nos iustificat gratis, id est, eam condonat. Amicitiamque suam reddit. Et post hanc receptam gratis homo potest satisfacere. Quod negant hæretici.

QVÆSTIO XCIX.

An remissa culpa maneat subinde pœna lucenda debitum?

LUTHERVS in Assert. art. 5. affirmat; & cum eo p' eo que Lutherani Nobiscum.

IDEM concione de indulgentiis anno 1518. negat: & cum eo CALVINVS Inst. 1. 3. c. 4. § 31. ait, Deum non exigere pœnas peccati; sed castigare solum paternè ad profectum nostrum.

SVADET Calvinus ita. 1. Chrys. hom. de Pœnit. Deus propter hoc imponit nobis pœnam: non de peccatis sumens supplicium: sed ad futura nos corrigens. Itaq; flagella sunt Paternæ correctiones, non Iudicis ultiones. 2. Aug. 1. 2. de pecc. meritis. Mors est nonnquam exercitatio virtutis; et si ordinatè sit pœna peccati originalis.

AV-

AUTOR. Pœnæ temporales remanent sæpè, post remissam culpâ; & cæremittuntur in vita Futura ex Condigno: in præfenti, ex Congruo: 1. Teste S. Scriptura in *Antichristo* p. 3. q. 38. 2. S. Chryf. ibid. ait: *Deus videt, quod peccatis ipsis non minus damnosum sit Non puniri: propter hoc imponit pœnam. Et ne inulti efficeremur deteriores, non remisit supplicium.* sc: Vtilitatē magis quàm Vltionem intendit. Iuxta *Olea* 6. *Misericordiam volo, non Sacrificium.* S. Aug. ibid. c. 33. 34. Pœnas, Dei amicos affligentis, esse materiam dicit virtutis: sed non negat esse etiam peccati vltiones. Vnde in *Pf.* 50. ait: *Veritatem dilexisti, hoc est, impunita peccata eorum etiam, quibus ignoscis, nō dimisisti. Sic prærogasti misericordiam; ut seruares & Veritatem?* 3. Calvinus ibid. c. 8. §. 6. *Non modo infirmitatem nostram præuenire; sed præterita etiam delicta corrigere habet Deus; Vt nos in legitima erga se obedientia contineat. Proinde, quoties affligimur, subire protinus in mentē debet anteactæ vitæ recordatio: ita reperiemus nos admisisse, quod dignum eius modi castigatione esset.*

DICO AD I. Causa mortui filii Davidis dicitur, 2. *Reg.* 12. non, vt in futurum caueat; sed quia blasphemare fecisti inimicos nomen Dei, propter verbū hoc filius tuus morietur. Ideo etiam fleuit Dauid, ad luendum præteritum malum; non ad cauendam futurum.

AD II. Infantes mortem subeūt; at in quam exercitationem virtutis? Planè in pœnā peccati præteriti, *Gen.* 2. *Quacumq; die comederis, morte morieris.* *Rom.* 5. *Et ita in omnes homines mors transiit, in quo omnes peccauerunt.* Esto, sit quandoq; mors materies virtutis; nō tamē ideo definit esse pœna peccati.

QVÆSTIO C.

An bonis operibus redimi possit remanens pœna temporalis?

LUTHERVS in *Affert.* art. 5. et si nomen Satisfactio nis respuit, pœnis tamen sponianeis manum Dei posse præueniri concedit & auerti. Sic & Martyr Kemnitius, cæterique Lutherani.

CALVINVS *Inst.* l. 3. c. 4. §. 30. peccatorum pœnas vllis operibus redimi posse negat.

SVADET Calvinus ita. 1. Nullis operibus delicta procurare iubet; sed sola sacrificia in expiationem requirit. quod ita testari vult, vnicum esse Satisfactionis genus. Nam sacrificia Israelitarum non hominum opera censebantur; sed unico Christi Sacrificio aestimabantur. 2. Peccata tua elemosynis redime: Non voluit significare, Iustitiam & Misericordiam esse Dei propitiationem, & pœnarum redemptionem. Absit enim vt alia vnquam fuerit ἀπολύτρωσις, quàm Sanguis Christi.

AUTOR. 1. Pœnæ Purgatorii redimi possunt operibus piis. patet p. 1. sup. 2. Pœna in hac vita sunt aliquando necessariò tolerandæ, vt irredimibiles: vt Mors omniū: Mors filii Davidici: 2. *Reg.* 12. Moysis ex terra promissa exclusio; q nec orans fuit exauditus, *Deut.* 3. 3. Aliquando pœnæ hic redimi possunt: Sic Niniuitæ, *Iona* vlt. pœnas auerterunt. *Id.* 2. *Par.* 7. promittit Deus *Jerem.* 18. *Daniel.* 4. *Peccata tua superbix, rapinæ. &c. elemosynis redime.* Nam, *Tob.* 4. *Elemosyna ab omni peccato, & morte liberat.*

DICO AD I. Assumptum verum, que falsi arguit S. Scriptura: adeo multa docet esse satisfactoria, præter sacrificia. Et hæc respectabant ad & Vnicum Cruentum, & ad Incruentum specio vnum, numero multa.

AD II. Patet solutio: Non voluisse Deum, dicit; non docet, Calvinus; nec alius docuit hæctenus.

Quæ.

QVÆSTIO CI.

*An opera laboriosa pœna temporali
expianda rectè suscipi sponte, &
iniungi à Sacerdotibus
possint?*

LVTHERVVS in *Affert. art. 5.* Etsi Ecclesia suos puniens manum Dei rectè præuenit; non tamen id pertinet ad Claves soluendi. 2. Melanch. in *Locis de Satisf.* similiter. Ecclesia rectè imponit aliquas mortificationes agentibus pœnitentiam. Mortificatio autem debita est aut dolor in contritione, aut pat. etia sustinens afflictiones. Vt David obiurgatus primum expauit vero dolore; deinde calamitates pertulit. Infra. Non sunt mortificationes sine mand. 10. Dei accersita corporis lacerationes; sicut Sacrificiū Baal. &c. Hæc pertinent ad regulam; Frustra colunt in mandatis hominum. Pugnare istis; Non occides. Item, Habito honorem corpori. 3. Kemnitius par. 2. Exam. pag. 1079. & Sufceptas, & iniunctas pœnas relictis satisfactorias.

AUTOR. I. Rectè *Conc. Trid. Sess. 14. C. 9.* tres modos ponit Satisfactionum: Patientiam flagellorum Dei: Sufceptionem spontaneam pœnarum: Impositionem earum Sacerdotalem. De sponte susceptis Iob. vlt. *Insuper locutus sum; idcirco me ipse reprehendo, & ago pœnitentiā in fauilla & cinere.* David, 2. Reg. 12. Sponte ieiunauit; humi iacuit, Pl. 68. panem sicut cinerem manducauit, Plal. 101. Achab, 3. Reg. 12. *Quia humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius.* Niniuitarum pœnitentia merè spontanea fuit; At salutaris eadem. Ita S. Patres.

II. Pœnalia opera rectè ab Sacerdotibus imponuntur: Iuxta *Matth. 16. 18. Quæcunque allegaueritis.* &c. scil. ad pœnam æternam cum retenta culpa; aut ad temporalem dimissa culpâ; *l. gata erunt; aut soluta.* Par enim potestas Clauium est & in culpas, & pœnas. Ita S. Patres apud *Bell. l. 4. c. 5.*

Ratio fauet. Peccata ante Baptismum, facta sunt in ignorantia, incredulitate, à

carentibus gratiâ: at post eum patrata fiunt sciēter, in fide, in gratia exclusa: ideo omnem cum culpa pœnam tollit Baptismus; non verò semper pœnitentia; vt iuste Minister huius ingratiss relapsis pœnam imponat. 2. Coniuncta sunt Misericordia & Iustitia Dei; ideo par est sic ab illa dimitti peccata, vt tamen & huic debitum pendatur. At licet Christi Passio fecerit iatis; par est & nos ei compati; vt sensu peccātes puniamur eodem, &c.

DICO AD Lutherum; dicit; non docet; nec doceri potest.

AD Melancthonem; Sicut loca probarent eius intentum; iam argueretur Iob, David, Achab, &c. *Mandata hominū* dicuntur vel contraria Dei mandatis, vel horū neglectoria: Alioquin obedientia homini præsuta est grata. Et placet Deo pœn. interior, & exterior. Neque hæc est homicidiaria, aut corpori inhonora.

QVÆSTIO CII.

*An Oratio, Ieiunium, Eleemosyna
sint opera Satisfactoria?*

MELANCHTHON in *Confess. Aug. &c.* & in *Apolog.* & in *Locu. nega.* ea esse iustificatoria quod tamen prout habentur, sic ceremonias nutes, ex humana traditione manantes. II. **KEMNIT.** vs p. 2. Exam. ait esse ea diuinitus mandata; sed ad dies certos, modos, & pœnitentiam applicari superstitiose.

AUTOR. I. Ea non sunt solum Ceremoniæ; sed res & vtilissimæ, & S. Scripturis commendatæ sunt, vt ad quæ cætera bona opera referantur ab Theologis: *Tum quia* satisfacere Deo debemus per nostra; quod fas, & pote: itaq; de bonis Animi damus Orationem; de Corporis bonis Ieiunium; de fortunæ bonis Eleemosynam: *Tum quia* ad tria vitia referuntur omnia, 1. *Ioann. 5.* ideo & remedia sunt tria; Ieiunium, Concupiscentiæ

carnis

carnis; Oculorum, Eleemosyna; Superbia; Oratio: Quæ cum pœnola sint; rectè satisfactoria dicuntur, & sunt: teste Sacra script. 1. De Oratione: Pl. 49. *Inuoca me in die tribulationis; & eruam te*: Ecce mandatum, & promissum. 2. De Ieiunio exemplum constat Davidis, 2. Reg. 12. Præceptum verò & promissum, Ios. 24. 3. De Eleemosyna, exemplū Tob c. 1. præceptū & promissum Luc. 11. *Date Eleemosynam, & omnia munda sunt vobis* Itaque Tob. 12. *Bona est oratio cum ieiunio & Eleemosyna*: Quorū regulæ exponuntur, Matt. 6. 4. De cinere & cilicio est Ionę, 3. Et Davidis, 1. Par. 21. Matt. 11. Vnde S. Hier. ad 3. Ionę: *Saccus & ieiunium sunt arma pœnitentie*. 5. De percussione sui, 1. Cor. 9. *Castigo corpus meum*, ὡς πικρὰ ἑα, id est ad vsque liuorem contundo, Luc. 18. Publicanus percutiebat pectus suum.

II. Hæc opera etsi quoad Modū, madata non sint, ideoque eatenus sint indebita; non tamen sunt ingrata Deo; Sicut de Consiliis Euangelicis alibi docuim⁹. Num. 30. vota de ieiuniis sponte facta, erant grata Deo, & reddenda. Sic & Baptista asperitas vitæ, Matt. 3. Luc. 3. Mar. 1. etsi nusquā in scripturis imperata. Sic Anna vitæ, quæ Luc. 2. *non recedebat à templo ieiuniis & obsecrationibus* spontaneis &c. Quibus hæretica vanitas euanida cedat oportet.

QVÆSTIO CHII.

An iustificatus verè Deo possit satisfacere pro reatu pœnæ temporalis?

LVTHERANI etsi fateantur, quandoq; dimissa culpa pœnā remanere temporalem. Et pœnis sponte assumtis manum Dei præueniri & auerti: Deniq; Ieiunium, Orationē, & Eleemosynam, operaque laboriosa placere Deo: Satisfacere tamen pernegant.

LVTHERVS in Assert. art. 5. *Veementer odi, & sublatum vellem hoc vocabulū*, Satisfactio, *Quod non modo in Scripturis nō inuenitur, sed & periculosum habet sensum; quasi Deo quisquam possit pro ullo peccato satisfacere: cum grauis ille ignoscat omnia*. Melancht. in Apol. Cōf. Aug. *Hæc tota res est commentitia, recens conficta, sine autoritate Scripturæ, & veterum scriptorum*. &c. CALVINVS Inst. l. 3. c. 4. § 39. *Fingit Satisfactiones fuisse publicas excommunicatorum*.

KEMNITIVS p. 2. Exam. pag. 1087. *Ante Baptismum peccator recipitur in gratiam sine propriis satisfactionibus, propter satisfactionem Christi; post Baptismum lapsus non dimittuntur peccata usq; ulla propria ipsorum satisfactione, quam pro peccatis. Sat orthodoxe*.

SVADENT istis. 1. LVTHERVS. Ezech. 33. *Impius impius non nocebit ei, quacunq; die conuersus fuerit*. 2. Adulteræ solum dictum, Ioan. 8. *Vade, & noli amplius peccare*. 3. Dicant vel apicem Scripturæ pro peccato mortali debere satisfieri VII annis: Vbi pro differentiis peccatis differentes pœnas statuat Christus vel Apostoli? Hæc omnia sunt postea inuenta. 4. MELANCHTHON. Olim satisfactiones fuerunt excommunicatorum publicæ pœnæ, quales Phœnicis, Orestis, Pelei, &c. solum exempli causa. 5. *Cogitentur, ait, alia maiores causa calamitatum, & iram Dei exauiscamus, & rursum veram consolationem nobis proponamus*. 6. Deliramenta monachorum obsecrant Legem, & Euangelium, & amplificane dignitatem Traditionum humanarum. 7. CALVINVS Inst. l. 3. c. 15. 2. *Talibus mendaciis, Satisfactionum, oppono gratuitam peccatorum remissionem; quā nihil in Scripturis clarius*. 8. *Qui dicunt post Baptismum resurgendum esse per Satisfactiones; ij Sanguinem Christi nihil prodesse, nisi quatenus per Clauis dispensatur, volunt. At ipse est proprius nostra*. &c. Plura talia apud Bell. c. 14. 15. 16. &c.

AVTOR. OPERA pœnalia verè sunt Satisfactoria Deo pro reatu pœnæ temporalis, ex Congruo; non ex Condigno. 1. Sic Scriptura in meo Antichristo p. 3. q. 40. 2. Sic Traditio & veteris Ecclesiæ, & S. Patres, apud Bell. l. 4. c. 9. prolixè recitados: cum obgannitiunculis Sectariorū.

DICO AD I. Non nocet, sed cōuerso; quoad mortem æternam; temporaliter tamē nocere potest; sicut iusto sua iustitia prodest ad tēporale præmiū. Quot enim, quantosq; post conuersionem hīc puniunt.

Yy AD

AD II. Nil hîc constat de condonata satisfactione: nisi exemptam à lapidatione fuisse. Dein, factū Autoritatiuæ potestatis non conferendum est facto potestatis ordinariæ.

AD III. Id ostendisse nil ad rem facit. Nam fatemur determinationē satisfactionum quoad tempus, modū &c. At tamen Dauidi Deus 2. Reg. 24. remissio peccato dictauit septennalem poenam, aliam trimestrem, triduanam aliā. Item Nabuchi poena septennis erat, Deut. 24. *Pro mensura delicti erat & plagarum modus.* Apoc. 18. *Quantum se glorificauit & in delictis fuit: tantum date ei tormentum & luctū.* En differentes pœnas.

AD IV. Christiani de Satisfactione doctrinam habent ex S. Scriptura, non ab ethnicis: Ne causa exempli, sed mandati, ac promissi præstari docetur: idque sponte, sæpè occultè: vt Achab, 3. Reg. 21. Ioram, 4. Reg. 6.

AD V. Solum memorat immissas à Deo afflictiones necessariò ferendas: quæ etsi possint esse satisfactoriæ: has tamen eas propriè dicimus, quæ sponte assumuntur, aut à Iudice spiritali imponuntur.

AD VI. Satisfactiones obscurare legem, repugnat S. Scripturæ. Nam, Mat. 19. *Hæc omnia, mandata, seruauit à iuuentute,* dicenti, offert Dominus Consilium, *Vēde quæ habes. &c. & sequere me.* Ergo plus valet præstare Christianus quàm præceptum sit, cum Deigratia. Aliæ duo, Obscurari Euangelium, Amplificari Traditiones: falsa sunt & conficta. Itaque opera satisfactoria dicuntur indebita, id est, quæ indebita essent, si in innocentia maneremus.

AD VII. At ea asserit S. Aug. hom.

50. c. 15. *Non sufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere: nisi etiam de iis, quæ facta sunt, satisfiat Deo per penitentia dolorem. &c. cooperantibus elemosynis.*

AD VIII. Ita omnis S. Patrum docuit consentiens Antiquitas.

X. DE EXTREMA VNCTIONE, & ORDINE,

QVÆSTIO CIV.

Vnctio infirmorum an sit propriè dictum Sacramentum teste S. Scriptura?

LUTHERVS lib. Capt. Babyl. non reuocat Riturū, sed negat esse Sacramentum.

CALVINVS Inst. l. 4. c. 19 § 18. 9. &c. Kemnit. Melancht. Brennius, Magdeburgenses, & negant esse Sacramentum: & petulantè irrident: cum priscis hæresiarchis. Vide Genealog. p. 3. q. 21

SVADENTEFUTATIONCULIS nostræ probationis. 1. *Lutherus, Kemnit.* Epistola Iacobi non est canonica, teste Hieron. lib. de Script. Eccl. f. 5. Euseb. l. 3. hist. c. 23.

II. *Lutherus.* Si esset Iacobi, dicerem, non licere Apostolo suā auctoritate Sacramentum institueret.

III. *Lutherus, Wicleff, Melanchthon, Brennius, Calvinus &c.* Ea erat vnctio, quā morbos miraculosè curabant: Wicleff. ait, naturaliter: Melanchthon, partim naturaliter, partim miraculosè. Ideo non magis fuit Sacramentum, quàm Probatica, lutum cum sputo, aqua Siloë. 1. Quia Iacobus loquitur ex Marco qui de vnctione curationis, non miraculo loquitur. 2. Quia Iacobus utitur vocibus corporalis sanationis *ἐγέρσω, ἰάσωαι.* 3. Iacobus loquitur solum ad homines suæ ætatis, nullo perpetuationis iudicio.

IV.